
Klonówka, st. 7, gm. Starogard Gdański , woj. pomorskie, AZP 19-44/6

Informator Archeologiczny : badania 33, 106-107

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

znych lub brązowych, 2 zapinki brązowe (typu A VI 161-162) okucia żelazne szkatułki (szkatulek?), zdobiona szpila i grzebień kościany, przęślik gliniany i fragmenty kilku innych, bliżej nieokreślonych przedmiotów żelaznych.

Charakterystycznym dla grobów szkieletowych bądź domniemanych szkieletowych było ich zorientowanie wzdłuż osi północ-południe oraz regularny kształt wykopów grobowych.

Z badań antropologicznych wynika, że w wyniku dotychczasowych badań znaleziono na cmentarzysku szczątki 100 osobników.

Cmentarzysko „wielbarskie” nałożyło się na osadnictwo wcześniejsze, które jednak nie manifestuje się zbyt wyraźnie. Najciekawsze są elementy schyłkowopaleolityczne. Wydobyto blisko 950 krzemieni, w tym 300 z jednego obiektu – nr 149. Wśród artefaktów krzemiennych, w zdecydowanej większości schyłkowopaleolitycznych – wyróżniono m.in.: rdzenie, skrobacz, rylce, rylcowe, podstępce, zatępiec wiórowy, tylczaki, półtylczaki, wierzchnik, wióry z mikroretuszem użytkowym, odłupki łuskane, 1 fragment narzędzia. Z obiektu nr 162 wydobyto mezolityczny zbrojnik ludności kultury janisławickiej.

Ponadto zarejestrowano pojedyncze znaleziska fragmentów naczyń neolitycznych (kultura pucharów lejkwatych?, kultura amfor kulistych?), pozostałości osady (kilkanaście obiektów: jamy, paleniska (?), dołki posłupowe) wstępnie wiązanej z ludnością kultury schyłkowołużyckiej – pomorskiej (tzw. zespół lużycko-pomorski).

Materiał zabytkowy znajduje się w Muzeum Regionalnym w Świebodzinie.

Badania będą kontynuowane

KLONÓWKA, st. 7, gm. Starogard Gdański, woj. pomorskie, AZP 19-44/6

- ślady osadnictwa z okresu mezolitu
- osada ze schyłku neolitu i epoki brązu
- osada kultury lużyckiej i pomorskiej
- osada kultury oksywskiej i wielbarskiej z późnego okresu rzymskiego
- osada wczesnośredniowieczna z okresu przedpaństwowego i państwowego
- ślady osadnictwa z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych

Badania prowadził mgr Edward Krause (autor sprawozdania) przy współpracy mgr Bartłomieja Rogalskiego, Piotra Pachulskiego oraz mgr inż. Jolanty Dereń-Pachulskiej. Prace finansowała Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie. Badania rozpoczęto u schyłku roku 1998, a zakończono z końcem lipca 1999. Prowadzono je z związku z planowaną budową autostrady A-1, której przebieg naruszyłby obszar stanowiska. Przebadano powierzchnię 12 400 m².

Stanowisko położone jest na Pojezierzu Starogardzkim i zajmuje północno-zachodni skraj wybitnego cypla wysoczyzny zakończonego niezbyt wyraźną terasą nadzalewową w postaci półki nad silnie meandrującą tutaj rzeką Wierzycą. Różnica poziomów na stanowisku zamyka się w granicach od 60,52 m n.p.m. na południu wykopu do 49,80 m n.p.m. na północy. Mniej więcej pośrodku wykopu i jak się wydaje także stanowiska znajdowała się silnie zdenudowana bezodpływowa kotlinka o powierzchni około 20 arów. Obszar całego stanowiska był od dłuższego czasu ugorem porośniętym roślinnością. Na podstawie wcześniej przeprowadzonych badań powierzchniowych na stanowisku Klonówka 7 znajdować się miało cmentarzysko „krzyżackie” i pomorskie, o których były informacje od byłego mieszkańca opuszczonego już gospodarstwa.

Ostatecznie cały badany wykop miał powierzchnię 12 400 m², obiekty archeologiczne dochodziły prawie do brzegu Wierzycy, a ich zagęszczenie wystąpiło właśnie w okolicy wspomnianej kotlinki. Odkryto i zadokumentowano łącznie 229 obiektów nieruchomych oraz bardzo liczny materiał ruchomy zalegający w obrębie płatów kulturowych i osadowych przy kotlinie jak też poza nią. Zwraca

uwagę prawie zupełny brak kości, co może być uwarunkowane środowiskiem naturalnym. Południowy kraniec wykopu prawie pozbawiony obiektów wyznacza zasięg stanowiska 7, a nieliczne tu odkryte obiekty łączyć można ze stanowiskiem Klonówka 46 badanym nieco później.

W wykopie odkryto 9 obiektów nieruchomych datowanych na okres neolitu względnie wczesny okres epoki brązu oraz 1 obiekt /palenisko nr 196/ pochodzący nawet ze schyłku mezolitu. Jednak o jego dawnej metryce świadczyć może tylko kompletne wypłukanie z obiektu śladów organicznych – brak było nawet węgla drzewnych, chociaż kamienie miały znamiona działania wysokiej temperatury – były przepalone oraz kruszące się. Obiekty neolityczne łączyć można z kulturą amfor kulistych w jej późnych stadiach rozwojowych. Osadnictwo neolityczne potwierdzają stosunkowo liczne znaleziska krzemienne.

Osada kultury łużyckiej reprezentowana jest przez 5 obiektów nieruchomych a kultury pomorskiej przez 4 obiekty. Większość obiektów jest uboga w zabytki i tylko obiekt 11 kultury łużyckiej zawierał aż 178 fragmentów ceramiki. Więcej ceramiki pomorskiej znaleziono luźno poza obiektami, a potwierdził jej obecność dr Marian Kwapiński.

Kultura oksywska na stanowisku reprezentowana jest przez 30 obiektów, grupujących się w północnej części wykopu. Jednak na obecnym etapie badań jest problem z odróżnieniem ceramiki tej kultury od wielbarskiej przy małej ilości charakterystycznych wyznaczników oksywskich.

Jak się jednak wydaje na stanowisku dominuje osadnictwo kultury wielbarskiej, której odkryto 64 obiekty nieruchome występujące w centralnej i południowej części wykopu. Są tu obiekty mieszkalne, liczne bardzo regularne kwadratowe i prostokątne paleniska oraz jamy, a nawet tzw. ognisko dymarskie (?) do wytopu żelaza, a może i brązu.

Sądzymy, że większość zabytków ruchomych tzw. specjalnych należy łączyć z kulturą wielbarską, a w tym i najładniejszy zabytek ze stanowiska jakim jest doskonale zachowane żelazne siekierociosło. Ogólnie omawianą osadę datować można na okres II - III w. po Chr. Przy omawianiu źródeł wielbarskich wspomnieć można o znalezieniu w wykopie (niestety luźno) fragmentu wylewu tzw. ceramiki siwej co jest rzadkością do tej pory w kulturze wielbarskiej na Pomorzu Nadwiślańskim.

Obiekty datowane na okres wczesnośredniowieczny w liczbie 7 wystąpiły głównie w północnej i środkowej części wykopu. Luźny ceramiczny materiał z tego okresu występował prawie na całym wykopie. Ogólnie można powiedzieć, że zabytki i obiekty pochodzą zarówno z okresu przedpaństwowego jak i z końca wczesnego średniowiecza.

Z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych w wykopie znajdowano tylko nieliczne ułamki naczyń glinianych oraz fragment cybucha fajki kaolinitowej holenderskiej świadczące o względnie rolniczym użytkowaniu terenu stanowiska, aż do czasów współczesnych. Żadnych śladów cmentarzysk nie odkryto.

W sumie w wykopie znaleziono około 6 700 fragmentów ceramiki, 150 krzemieni, 118 fragmentów polepy, 115 żużli i tylko 22 kości zwierzęce. Pozyskano również pojedyncze zabytki wydzielone: przęśliki, ciężarki, fragmenty noży, osełki, grudkę bursztynu oraz wymienioną siekierociosłę.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w ONK PKZ sp. z o.o. w Poznaniu.

Badania zakończono.

KLONÓWKA, stan. 46, gm. Starogard Gdański, woj. pomorskie, AZP 19-44/22

- ślady osadnictwa z przełomu epoki kamienia i epoki brązu
- osada ludności kultury łużyckiej z przełomu epoki brązu i żelaza
- osada kultury wielbarskiej z późnego okresu rzymskiego
- osada wczesnośredniowieczna z okresu przedpaństwowego i państwowego
- ślady osadnictwa z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych